

Anna Szarapka

Międzynarodowy Konkurs Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein* *in memoriam* w Bydgoszczy¹

słowa kluczowe: muzyka, konkursy, Arthur Rubinstein, Bydgoszcz

Gra jego robi wrażenie czegoś niesłychanie zwyczajnego. [Rubinstein] eksplloatuje i „wydaje siebie” pełnymi garściami, jest szczęśliwy, gdy gra dla ludzi, jest zamyślony i wzruszony, gdy prowadzi kantylenę, zamyka ją, zawiera, czeka przez ten ułamek sekund, którego nie liczy, bo dyktuje mu to tylko ten zmysł muzyczny, który jest samą treścią pochodzących dźwięków i nut. Nie bada jak odczytać na nowo muzykę, ale wzrusza się tą, jaka jest² – tak pisał o grze Artura Rubinsteina Zygmunt Mycielski w 1958 roku.

W roku 2013 upłynęło dwadzieścia lat od daty pierwszego Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, który odbywa się w Bydgoszczy z inicjatywy Ewy Stąporek-Pospiech, dyrektora Państwowego Zespołu Szkół Muzycznych. Perspektywa tego czasu daje już możliwość spojrzenia z pewnym dystansem na działania, które tworzą konglomerat kultury pianistycznej w Bydgoszczy. Poświęcony pamięci Rubinsteina konkurs jest efektem wieloletnich działań i pracy wielu pokoleń muzyków, którzy tworzyli polską kulturę na ziemiach Pomorza i Kujaw. Wszakże obecne sukcesy bydgoskiego środowiska muzycznego są wypadkową wielokierunkowych działań, których początek datować trzeba już na lata międzywojenne XX wieku. Tworzenie

¹ Artykuł Anny Szarapki *Międzynarodowy Konkurs Młodych Pianistów „Arthur Rubinstein in memoriam”* na temat pierwszych pięciu edycji konkursu został opublikowany w tomie studiów nad życiem muzycznym regionu pt. *Wydarzenia muzyczne na Pomorzu i Kujawach*. Red. A. Kłaput-Wiśniewska, B. Mielcarek-Krzyżanowska. Wydawnictwo Uczelniane Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego, Bydgoszcz 2006, s. 385-395.

² Z. Mycielski, *Notatnik Muzyczny Mycielskiego*, „Przegląd Kulturalny” 19.06.1958, [w:] K. Biegański, „C-dur” *Artura Rubinsteina*, „Ruch Muzyczny”, 1.08.1959, s. 33.

się dziedzictwa kulturowego jest bowiem procesem powolnym, narastającym stopniowo, wymagającym ciągłej pielęgnacji i ciągłego wysiłku, by nie stracić tego, co wypracowały pokolenia swoim entuzjazmem, wiedzą i doświadczeniem.

Dlatego też chciałabym przywołać te działania, które uznać można za źródło i przyczynę dzisiejszego rozwoju i sukcesów środowiska bydgoskiego i sięgnąć do lat 20. XX wieku, kiedy to w 1925 roku, po paru latach starań, przy istotnym poparciu prezydenta Bernarda Śliwińskiego, powołano Miejski Instytut Muzyczny, po dwóch latach przemianowany na Miejskie Konserwatorium Muzyczne³. Jego pierwszym dyrektorem został Zygmunt Lisicki, pianista z Poznania. Powstało ono jako bardzo znacząca alternatywa dla utworzonego w 1906 roku przez pruskiego zaborcę Bydgoskiego Konserwatorium Muzycznego Wilhelma Winterfelda, a którego pierwszym dyrektorem był Arnold Schattschneider⁴. Miejskie Konserwatorium Muzyczne można więc uznać za kolebkę szkolnictwa muzycznego w Bydgoszczy, które po swoim powstaniu, z roku na rok rozszerzało ofertę oświatową, uzyskując coraz lepsze wyniki kształcenia.

Lata 20. to również czas wielu innych działań podejmowanych przez społeczeństwo bydgoskie. W 1921 roku powstała również Prywatna Szkoła Muzyczna, założona przez pianistę, organistę i dyrygenta Leona Jaworskiego, która w 1936 roku przyjęła nazwę Bydgoskiej Szkoły Muzycznej im. I.J. Paderewskiego. W tym czasie działalność koncertową zapoczątkowało także Towarzystwo Muzyczne, które powstało w maju 1922 roku.

Ambicją Towarzystwa Muzycznego w Bydgoszczy – napisał Przewodniczący Zarządu, dr Idzi Światała – będzie rozbudzenie w szerokich kołach społecznych zamiłowania do muzyki, nakazanie poszanowania dla tej gałęzi sztuki narodowej i stworzenie w ten sposób silnej podpory kulturalnej na naszym gruncie⁵.

W ramach Towarzystwa Muzycznego zaczęły działać cztery sekcje: chóralna, prowadzona przez Mikołaja Karaśkiewicza, kameralna, kierowana przez Ludwika Regameya, orkiestrowa pod przewodnictwem Zygmunta Gabriela Urbanyi'ego oraz muzykologiczna z dr. Stanisławem Baumannem na czele.

Po II wojnie światowej, życie muzyczne Bydgoszczy odbudowywać zaczęła grupa muzyków, która dała *fundament przyszłego, szerokiego rozwoju kultury*

³ E. Sienkiewicz-Bloch, *70-lecie Państwowego Zespołu Szkół Muzycznych im. Artura Rubinsteina w Bydgoszczy*, Bydgoszcz 1995, s. 11.

⁴ Por. B. Gogol-Droźniakiewicz, *Życie muzyczne w Bydgoszczy w latach 1920-1939*, Bydgoszcz 2005, s. 83-88. Jak stwierdza B. Gogol-Droźniakiewicz, Bydgoskie Konserwatorium Muzyczne reprezentowało wysoki poziom nauczania. Było szkołą ponadnarodową, w której zatrudniano zarówno polskich, jak i niemieckich pedagogów, najwięcej pedagogów pianistów.

⁵ Tamże, s. 71.

muzycznej (...). Zawdzięczamy im wiele trafnych decyzji i posunięć organizacyjnych. Wymienić tu należy: *Floriana Dąbrowskiego, Irenę Jahnke, Jerzego Jasińskiego, Felicję Krysiwiczową, Konrada Pałubickiego, Arnolda Rezlera, Wacława Splewińskiego*⁶. Istotną rolę spełnił również działający od 1947 roku w Towarzystwie Muzycznym Mieczysław Tomaszewski, który w 1949 roku został dyrektorem naczelnym i artystycznym Pomorskiej Orkiestry Symfonicznej i przez siedem lat kierowania orkiestrą wypracował cały szereg ważnych sposobów jej funkcjonowania, począwszy od doprowadzenia do jej upaństwowienia, poprzez sprawy repertuarowe, aż do sposobów dystrybucji biletów i dbania o publiczność. Kolejne lata pod dyrekcją Andrzeja Szwalbego przyniosły wiele nowych, ważnych inicjatyw: Festiwal i Kongres Musica Antiqua Europae Orientalis, Capella Bydgosiensis, kolekcja instrumentów historycznych przeznaczonych do wykonywania muzyki średniowiecza i renesansu, wizja i rozwój Ostromecka jako ośrodka kultury, Konkurs Pianistyczny im. I.J. Paderewskiego, kolekcja zażytkowych fortepianów i pianin. Andrzej Szwalbe dbał także o organizację koncertów z udziałem wybitnych artystów o światowej sławie.

Równoległe z rozwojem Filharmonii dynamicznie rozwijało się również szkolnictwo muzyczne. Inauguracja działalności Miejskiego Konserwatorium Muzycznego odbyła się już 11 lutego 1945 roku. Jednak zmiana systemu zarządzania, zmiany organizacyjne oraz powszechna nacjonalizacja wpłynęły na zmiany zasad funkcjonowania szkoły. W październiku 1945 roku szkoła zaczęła swoją działalność już jako Pomorska Średnia i Niższa Szkoła Muzyczna w Bydgoszczy. Równoległe ze zmianami statusu Filharmonii Pomorskiej w 1952 roku przekształcono również Państwową Szkołę Muzyczną w Państwową Podstawową Szkołę Muzyczną, a Państwową Średnią Szkołę Muzyczną – w Państwowe Liceum Muzyczne. Kolejnymi dyrektorami Szkoły byli: Helena Stefaniak-Sempolowicz (dyrektor PPSM w latach 1952-1972), Irena Jahnke (dyrektor PLM do 1954 roku), Wacław Splewiński (dyrektor PLM w latach 1954-1972) Andrzej Lechnio (dyrektor PPSM i PLM w latach 1972-1975), Eleonora Sienkiewicz-Bloch (dyrektor PLM w roku szkolnym 1974/1975). W 1975 roku szkoła uzyskała status Państwowego Zespołu Szkół Muzycznych, a jej dyrektorami byli kolejno: Zdzisław Starniewski (1975-1984), Wacław Kłaput (1984-1990) i Ewa Stąporek-Pospiech (od 1990). Przez kilkadziesiąt powojennych lat nad kształceniem młodych pianistów w szkole muzycznej czuwali: Lucjan Galon, Jerzy Jasiński, Wacław Lewandowski, Zygmunt Morska, Wanda Nowak, Barbara Sierko-Bryła, Irena Skabar-Galon, Lidia Starniewska, Zdzisław Starniewski, Maria Tolłoczko, Jadwiga Żyłko.

⁶ E. Sienkiewicz, dz. cyt., s. 13.

W ten sposób powstały w powojennej Bydgoszczy istotne i stabilne podwaliny pod rozwój kultury muzycznej. Wysiłek i starania ówczesnych pokoleń, troskę o kulturę muzyczną w Bydgoszczy, rozpoczętą już w okresie międzywojennym, kontynuują i rozwijają dzisiaj liczne instytucje muzyczne, których praca składa się na wizerunek muzycznej Bydgoszczy: Filharmonia Pomorska im. I.J. Paderewskiego kierowana przez Eleonorę Harendarską, Opera Nova prowadzona przez Macieja Figasa, Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego o ustalonej i znaczącej pozycji wśród uczelni muzycznych w Polsce, której rektorem jest obecnie prof. Jerzy Kaszuba oraz Państwowy Zespół Szkół Muzycznych im. Artura Rubinsteina, którego dyrektorem jest Ewa Stąporek-Pospiech. Kontynuowana jest również, zapoczątkowana w 1922 roku, działalność Towarzystwa Muzycznego im. I.J. Paderewskiego. Przy Państwowym Zespole Szkół Muzycznych, od 1994 roku działa również polski oddział Międzynarodowego Towarzystwa Mozartowskiego w Salzburgu, założony przez Ewę Stąporek-Pospiech, a od 1991 roku także Fundacja na rzecz Muzykującej Młodzieży Viva Musica.

Wizja stworzenia w Bydgoszczy silnego ośrodka pianistycznego ma swoje realne podstawy i realizatorów. Już w grudniu 1961 roku odbył się pierwszy Ogólnopolski Konkurs Pianistyczny im. I.J. Paderewskiego, w którym przewodniczącym jury był Henryk Sztopka, a pierwszą nagrodę uzyskał Jerzy Maksymiuk. Z chwilą powstania Akademii Muzycznej klasę fortepianu poprowadzili znakomici pianiści: prof. Jerzy Godziszewski – laureat II wyróżnienia i nagrody specjalnej w Międzynarodowym Konkursie Chopinowskim w 1960 roku oraz prof. Jerzy Sulikowski – laureat I nagrody w Konkursie Pianistycznym w Genewie w 1967 roku, który był, obok innych wybitnych pianistów Akademii Muzycznej w Bydgoszczy, głównym inicjatorem wznowienia i kontynuacji Konkursu Pianistycznego im. I.J. Paderewskiego w 1986 roku. Klasę fortepianu Akademii Muzycznej prowadziła również Tatiana Shebanova, laureatka II nagrody w Międzynarodowym Konkursie Chopinowskim w Warszawie w 1980 roku. Kontynuatorami tego dziedzictwa są profesorowie Akademii Muzycznej prowadzący klasy fortepianu: prof. Maria Murawska, prof. Katarzyna Popowa-Zydroń, której absolwentem jest Rafał Blechacz, laureat I nagrody w Międzynarodowym Konkursie Chopinowskim w Warszawie w 2005 roku, oraz prof. Jarosław Drzewiecki, prof. Ewa Półlocka i prof. Wiesława Skrzypek-Ronowska.

W kształceniu młodych talentów znacząca rola przypada Państwowemu Zespołowi Szkół Muzycznych w Bydgoszczy. Dyrektor szkoły, Ewa Stąporek-Pospiech, w sposób konsekwentny realizuje bowiem przyjętą zasadę wszechstronnego wspierania utalentowanej młodzieży, poprzez organizację koncertów, stwarzanie im optymalnych warunków do pracy, między innymi przez indywidualne

nauczanie oraz w ostatnim czasie utworzenie Klasy Talentów, która umożliwiła dostosowanie kształcenia do ich potrzeb. Doskonałą ewaluacją tych działań są sukcesy wychowanka szkoły Rafała Blechacza, a także wielu innych absolwentów, których kariera wskazuje, że przyjęte kierunki działań przynoszą właściwe efekty. Dodatkowym wsparciem jest również fundacja Viva Musica, utworzona w celu pomagania młodym talentom przez fundowanie stypendiów i nagród naukowo-artystycznych, wyjazdów zagranicznych na konkursy i kursy mistrzowskie, organizację koncertów i konkursów, propagowanie muzyki polskiej poza granicami kraju⁷.

Aurę kulturalną Bydgoszczy tworzą więc ludzie, ich działania i sukcesy, które, sumując się, stają się trwałym dobrem Bydgoszczy i regionu. Wynikają one również z pewnych wieloletnich doświadczeń i inspiracji. Jednym z takich impulsów był pobyt Artura Rubinsteina w Bydgoszczy 19 lutego 1960 roku. Artysta udzielił wówczas wywiadu bydgoskim dziennikarzom oraz wystąpił z recitalem w znakomitej akustycznie sali koncertowej Filharmonii Pomorskiej. Mając na uwadze wielkość Artura Rubinsteina jako muzyka, wirtuoza i pianisty, dyrektor szkoły muzycznej Ewa Stąporek-Pospiech postanowiła wybrać go jako patrona szkoły⁸. Jego osoba łączyła erudycję, świetną inteligencję i pasję z niezwykłą osobowością artystyczną i ekscytującą grą. Bardzo ciekawą recenzję o grze Artura Rubinsteina w roku 1958 napisał Jarosław Iwaszkiewicz:

Dawniej Rubinstein grał wspaniale, ale cały był dla efektu (...). Obecnie Artur Rubinstein doszedł do doskonałości, która polega na „uspokojeniu się”. To „C-dur” jego bytu przebija się w grze, gdzie nie ma mowy o wirtuozerii – nawet o „interpretacji” – tylko o podaniu słuchaczowi prawdziwej i jedynej muzyki... Celem jego zdaje się być nie „wykonanie” jakiegoś dzieła, nie dogodzenie publiczności – tylko wywołanie w czasie wspaniałego budynku muzycznego, aby istniał w tym kształcie, w jakim go pomyślał kompozytor⁹.

Wybór artysty-wirtuoza o światowej sławie, stawał się dla pedagogów i uczniów szkoły wzorem ukierunkowującym ich pracę i rozwój, a dyrekcję szkoły inspirował do położenia szczególnego nacisku na stworzenie nowych możliwości do wszechstronnego rozwoju młodzieży oraz umożliwienia im pracy z jak najlepszymi pedagogami.

Po pamiętnym koncercie w 1960 roku w Bydgoszczy Artur Rubinstein powiedział:

⁷ Na podstawie statutu Fundacji Viva Musica.

⁸ Państwowy Zespół Szkół Muzycznych otrzymał imię Artura Rubinsteina 4 listopada 1991 roku.

⁹ Krzysztof Biegański, „C-dur” Artura Rubinsteina, „Ruch Muzyczny”, 1.08.1959, s. 32-33.

*Macie jedną z najwspanialszych sal, w jakich kiedykolwiek koncertowałem. Postaram się opinię o tej sali roznieść po świecie. Również dobra jest festiwalowa sala londyńska, ale znacznie brzydsza od waszej*¹⁰.

Jak zapisano w „Dzienniku Bydgoskim”, małżonka wielkiego wirtuoza, Aniela Młynarska-Rubinstein, podczas spotkania z władzami miasta rozważała możliwości wykorzystania sali i organizowania w niej międzynarodowych konkursów. Artur Rubinstein podsunął myśl, aby zorganizować konkurs na określone utwory muzyczne i ich pierwsze wykonanie w Bydgoszczy. Na koniec podkreślił rolę sztuki mówiąc: *Pamiętajcie, że miasta i kraje zyskują największą sławę głównie dzięki wydarzeniom artystycznym*¹¹. Ta myśl wielkiego pianisty, zachwyconego walorami akustycznymi bydgoskiej Filharmonii, została zrealizowana w wieloraki sposób. W 1963 roku zorganizowano pierwszy bydgoski Festiwal Muzyki Polskiej, a w 1966 roku odbył się I Festiwal i Kongres Musica Antiqua Europae Orientalis, który stał się ważnym forum wymiany doświadczeń artystycznych, prezentacji dorobku kulturalnego i naukowego Wschodu i Zachodu. Do tej myśli Mistrza nawiązała również Ewa Staporek-Pospiech i postanowiła znaleźć nową formułę dla jej realizacji. Pomysłowi przyświecała przede wszystkim osoba wielkiego pianisty wirtuoza oraz idea promocji młodych talentów, idea stworzenia młodym muzykom, w tym wypadku pianistom, możliwości zaistnienia na międzynarodowym forum, *otoczenie ich sprzyjającymi osobami, które będą ich popierać, wspomagać, ukierunkowywać nie tylko artystycznie, ale i dbać o materialne warunki konieczne dla ich rozwoju*¹². Pomysł zorganizowania konkursu zrodził się właśnie podczas wizyty żony Rubinsteina, Anieli, i córki, Ewy, w Bydgoszczy z okazji nadania Państwowemu Zespołowi Szkół Muzycznych imienia Artura Rubinsteina 4 listopada 1991 roku. W wywiadzie udzielonym Urszuli Guźleckiej dla „Bydgoskiego Informatora Kulturalnego” Ewa Staporek-Pospiech powiedziała: *Wówczas to, na zakończenie tego pracowitego pobytu, padła z mojej strony propozycja zorganizowania konkursu pianistycznego dla uczniów szkół średnich właśnie tutaj, w Bydgoszczy. Pani Aniela Rubinstein ten pomysł tak się spodobał, że od razu go zaakceptowała*¹³.

¹⁰ „Artur Rubinstein powiedział w Bydgoszczy...” z artykułu, którego fragment został umieszczony w książce programowej I Międzynarodowego Konkursu Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, 24-30.10.1993, s. 4.

¹¹ Tamże.

¹² Z wywiadu przeprowadzonego przez Annę Szarapkę: *Feeria młodych talentów*, „Promocje Kujawsko-Pomorskie”, nr 6/7, 2002, s. 18-19.

¹³ Z wywiadu przeprowadzonego przez Urszulę Guźlecką z Ewą Staporek-Pospiech, *O piątym spotkaniu młodych pianistów*, „Bydgoski Informator Kulturalny”, maj 2002, s. 57.

Idea urzeczywistniła się w postaci Międzynarodowego Konkursu Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, który po raz pierwszy odbył się w 1993 roku. Od tamtego roku odbyło się już 9 konkursów.

Organizatorami Konkursu są:

Państwowy Zespół Szkół Muzycznych im. A. Rubinsteina w Bydgoszczy,
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie, Departament
Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej,
Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy,
Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu,
Urząd Miasta Bydgoszczy.

Współorganizatorami konkursu są także:

Towarzystwo Mozartowskie w Bydgoszczy,
Fundacja na rzecz Młodzieży Muzykującej Viva Musica w Bydgoszczy.

Pomysłodawcą i dyrektorem konkursu jest Ewa Staporek-Pospiech, a dyrektorem artystycznym i autorem formuły programowej konkursu Jan Popis. Patronat nad konkursem objęła małżonka wielkiego pianisty Aniela Młynarska-Rubinstein, która była także fundatorką specjalnej nagrody im. Artura Rubinsteina. Po jej śmierci, w styczniu 2002 roku, patronat i honorowe przewodniczenie konkursowi przejęła córka, Ewa Rubinstein. Podczas trwania V edycji Konkursu powiedziała w wywiadzie udzielonym Joannie Grzegorzewskiej:

Konkurs w Bydgoszczy jest szczególny, ponieważ biorą w nim udział tak młodzi ludzie z tak różnych zakątków świata... Z przyjemnością patrzę na tę niezwykle zdolną młodzież. Są tacy wrażliwi, otwarci. Mają pasję. Przepiękne jest właśnie to, że są. Cieszę się, że mogę się z nimi spotkać, porozmawiać, posłuchać¹⁴.

Specyfiką konkursu jest jego przeznaczenie dla bardzo młodych pianistów, gdyż górna granica wieku określona jest na zaledwie 21 lat. To ograniczenie wiekowe sprawia, że Konkurs, jak wielokrotnie podkreślano, stał się niejako wypełnieniem luki pomiędzy konkursami ogólnopolskimi i wielkimi międzynarodowymi konkursami pianistycznymi, takimi jak Międzynarodowy Konkurs im. F. Chopina w Warszawie, Konkurs im. Piotra Czajkowskiego w Moskwie, im. Królowej Elżbiety w Brukseli czy Konkurs im. Van Cliburna w Fort Worth w Teksasie. Podziwiać należy, że tak młodzi pianiści, a w niektórych przypadkach są to zaledwie trzynasto- lub czternastolatki, muszą zmierzyć się z tak trudnym programem i z tej próby wychodzą zwycięsko. Wystarczy tu wspomnieć laureatkę pierwszej nagrody w I Konkursie w 1993 roku, Valentinę Igoshinę. Jej pianistyka zachwycała

¹⁴ Z wywiadu przeprowadzonego przez Joannę Grzegorzewską: *Trzy pytania do... Ewy Rubinstein*, „Gazeta Pomorska”, 13.04.2002.

jurorów, urzekając jednocześnie świeżością wykonania i niezwykle młodym wiekiem. Urodzona 4 listopada 1978 roku, a więc w dniu, kiedy Państwowy Zespół Szkół Muzycznych im. Artura Rubinsteina obchodzi dzień swego Patrona, w roku 1993 miała niespełna piętnaście lat i zmierzyła się z osobami starszymi od niej o kilka lat. Młodsze były tylko dwie Polki, Justyna Jażdżyk z Państwowego Zespołu Szkół Muzycznych w Bydgoszczy z klasy Ireny Skabar-Galon i Aleksandra Mozgiel z Państwowej Szkoły Muzycznej II stopnia w Gdańsku z klasy Andrzeja Artykiewicza, oraz Francuz Julien le Pape. W konkursowym repertuarze Igoshiny znalazły się m.in.: *Etiuda cis-moll op. 10 nr 4* i *Scherzo h-moll op. 20* Fryderyka Chopina, *Etiuda-tableaux c-moll op. 39 nr 7* i *Etiuda-tableaux es-moll op. 33 nr 6* Sergiusza Rachmaninowa, *II Sonata g-moll op. 22* Roberta Schumanna, 4 *Mazurki z op. 50* Karola Szymanowskiego, a w trzecim etapie *II Koncert fortepianowy f-moll op. 21* Fryderyka Chopina.

Formuła programowo-artystyczna konkursu jest autorskim pomysłem jego dyrektora artystycznego Jana Popisa i obejmuje utwory, które miał w swoim repertuarze Artur Rubinstein. Dla tak młodych pianistów jest to zatem program niezwykle trudny, który wymaga nie tylko niezwyklej biegłości, wirtuozostwa na najwyższym poziomie, ale także dojrzałości interpretacji. Do 2000 roku trzy-etapowe eliminacje obejmowały następujący program:

I etap:

sonata Józefa Haydna lub Wolfganga Amadeusza Mozarta,

dwie etiudy: jedna Fryderyka Chopina oraz do wyboru – Franciszka Liszta, Aleksandra Skriabina bądź Sergiusza Rachmaninowa,
chopinowska *Ballada*, *Fantazja f-moll*, *Barkarola* lub *Scherzo*.

II etap:

jeden z utworów Karola Szymanowskiego: 4 *Mazurki op. 50*, *Wariacje b-moll p. 3*, *Serenada Don Juana* z cyklu *Maski op. 34*,

sonata Ludwiga van Beethovena (*C-dur op. 53*, *f-moll 57*, *Es-dur op. 81 a*, *A-dur op. 101*, *E-dur op. 109*, *As-dur op. 110*, *c-moll op. 111*), Fryderyka Chopina (*b-moll op. 35*, *h-moll op. 58*), Roberta Schumanna (*fis-moll op. 11*, *g-moll op. 22*), Franciszka Liszta (*Sonata h-moll*) lub Franciszka Schuberta (*A-dur op. 120*, *a-moll op. 143*, *Fantazja C-dur „Wanderer”*),

utwór dowolny.

Final: wykonanie z orkiestrą jednego z koncertów fortepianowych, spośród następujących pozycji:

- Ludwig van Beethoven (*c-moll*, *G-dur*, *Es-dur*),
- Fryderyk Chopin (*e-moll*, *f-moll*),
- Camille Saint-Saëns (*g-moll*),

- Piotr Czajkowski (*b-moll*),
- Siergiusz Rachmaninow (*c-moll*).

W 2002 roku program został nieznacznie zmodyfikowany. Sonaty Haydna i Mozarta znalazły się w II etapie. Natomiast do I etapu dodano krótki utwór Johanna Sebastiana Bacha, a w finale do listy koncertów dołączono *Symfonię koncertującą op. 60* Karola Szymanowskiego oraz *Koncert fortepianowy a-moll op. 54* Roberta Schumanna. Pozostawiono również większą dowolność w zakresie doboru sonat, określając jedynie, iż obowiązuje sonata klasyczna lub romantyczna.

Szczególne miejsce w programie Konkursu zajmują kompozycje Karola Szymanowskiego dedykowane przyjacielowi, Arturowi Rubinsteinowi: *Wariacje b-moll op. 3*, *Serenada Don Juana* z cyklu *Maski op. 34*, pierwsze cztery *Mazurki z op. 50*, *IV Symfonia koncertująca op. 60*. Jak pisze Teresa Chylińska, Szymanowski uwiecznił w swych dedykacjach aż ośmiu pianistów. Obok Artura Rubinsteina byli to: Alfred Cortot, Zbigniew Drzewiecki, Aleksander Dubiański, Harry Neuhaus, Natalia Neuhaus, Aleksander Siloti i Jan Smeterlin. Najwięcej kompozycji poświęcił jednak właśnie Arturowi Rubinsteinowi, którego niezwykle cenil i darzył przyjaźnią, co potwierdzają słowa dedykacji: *Memu Przyjacielowi Arturowi Rubinsteinowi*¹⁵. Obecność utworów Karola Szymanowskiego w programie Konkursu ma dodatkowy wymiar lokalny, związany z pobytom Karola Szymanowskiego w Bydgoszczy w latach dwudziestych XX wieku. Andrzej Szwalbe w liście do wiceprezydenta miasta Grzegorza Kaczmarka w 1994 roku tak pisał:

*Wielką tradycję Bydgoszczy trzeba rozpatrywać łącznie z próbą osiedlenia się Szymanowskiego i jego rodziny na Bielawkach. (...) W oparciu o uporządkowane fakty, rozwinie się i umocni tradycja Karola Szymanowskiego, tak wielka, że porównać ją można tylko z Wyczółkowskim, niesłychanie ważna dla miasta, z której powinno ono wchłonąć jak najwięcej wartości. Pierwszym, który na tym skorzysta, będzie Konkurs im. Artura Rubinsteina, projekt znakomicie i przyszłościowo pomyślany, świetnie i profesjonalnie urzeczywistniany*¹⁶.

Istotnie, w literaturze muzykologicznej i biograficznej Szymanowskiego bydgoski etap życia kompozytora jest na ogół niedoceniany. Rzeczywiście był to okres krótki, od lata 1921 do października 1922 roku, przerywany jeszcze podrózkami¹⁷. Ale był to okres niezwykle ważny. To tu podczas pobytu Szymanowskiego

¹⁵ Por. T. Chylińska, *Fortepianowe dedykacje Karola Szymanowskiego*, [w:] Książka programowa I Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, 24-30.10.1993, s. 7-8.

¹⁶ A. Szwalbe, List do Wiceprezydenta Bydgoszczy Grzegorza Kaczmarka z dnia 5 kwietnia 1994 roku, [w:] Książka programowa VIII Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, 3-8.04.2009, s. 22.

¹⁷ Na temat pobytu Karola Szymanowskiego wydano następujące pozycje: Z. Jędrzyński,

w Bydgoszczy dokonywały się znaczące przemiany języka dźwiękowego kompozytora. To dzięki tym dokonaniom Szymanowski staje dziś obok innych wielkich indywidualności pierwszych dziesięcioleci XX wieku, takich jak Bartok, Strawiński, Prokofiew czy Schönberg, jako współtwórca nowego języka muzycznego, jako twórca polskiego stylu narodowego w XX wieku. Ów ważny przełom stylistyczny dokonał się w latach 1920-1923. Bezpośrednim, stricte muzycznym impulsem stało się spotkanie z Adolfem Chybińskim w 1920 roku, który zapoznał go ze swoimi badaniami nad muzyką Podhala. Zaprezentował mu m.in. nutę Sabalową, która wzbudziła jego szczególne zainteresowanie i w muzycznej wyobraźni Szymanowskiego zaczęła rozbrzmiewać w kontekście wypracowanego w poprzednich latach języka dźwiękowego, splatać się z jego harmoniką, ekspresją, barwą i fakturą, wnikać w indywidualną strukturę dźwiękową, przemieniając ją od wewnątrz, nasycając nowymi wartościami. W umyśle Szymanowskiego dokonało się to, co porównać można do swoistego, jedyne w dziejach muzyki fenomenu Chopina, w którego muzyce folklor nie jest tylko inspiracją zewnętrzną, ale tak ściśle wiąże się z językiem dźwiękowym epoki i indywidualnym stylem kompozytora, że staje się z nim nierozzerwalny.

Ten wewnętrzny przełom zaczął się uzewnętrzniać i przybierać realne kształty właśnie tu, w grodzie nad Brdą, a *Słowień* są pierwszym utworem w nowym stylu. Składają się z cyklu pięciu pieśni: *Słowień*, *Zielone słowa*, *Św. Franciszek*, *Kalinowe dwory*, *Wanda*. Zostały skomponowane do tekstu Juliana Tuwima, który w swoich futurystycznych wierszach stworzył poetyckie fantazje, igraszki słowne mieniące się bogactwem językowych skojarzeń. Tuwim, chcąc dotrzeć do najgłębszego rdzenia polskiej mowy, zawarł w nich brzmieniową istotę polszczyzny.

Obecność utworów Szymanowskiego na Międzynarodowym Konkursie dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam* ma więc swoje dwojakie, istotne uzasadnienie: a mianowicie pobyt Szymanowskiego w Bydgoszczy oraz

Bydgoski epizod Karola Szymanowskiego. Wyd. Filharmonia Pomorska im. I.J. Paderewskiego w Bydgoszczy, Redakcja „Gazety Pomorskiej” w Bydgoszczy, Bydgoszcz 1989; *Szymanowski w Bydgoszczy*. Wydano staraniem Wydziału Kultury Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Bydgoszczy, Rok Bydgoski, 1966; B. Gogol-Droźniakiewicz, *Bydgoski epizod w życiu Karola Szymanowskiego*, [w:] *Zeszyty naukowe*, nr 5, z serii *Kompozytorzy*. Wydawnictwo Uczelniane Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, Bydgoszcz 1993.

Tekst przemówienia wygłoszonego przez Szymanowskiego w Klubie Polskim w Bydgoszczy został zamieszczony również w książce *Karol Szymanowski. Pisma. Tom 1. Pisma muzyczne*. Zebrał i opracował Kornel Michałowski, PWM, Kraków 1984, s. 56-57. O pobycie Karola Szymanowskiego w Bydgoszczy wspominał także T.A. Zieliński w książce *Liryka i ekstaza*, PWM, Kraków 1997, s. 205, 215 oraz Jerzy Waldorff w książce *Serce w płomieniach. Opowieść o Karolu Szymanowskim*, Poznań, 1982.

dedykacje utworów i przyjacielskie więzy łączące obu muzyków – Rubinsteina i Szymanowskiego. Aby podkreślić wagę tych wydarzeń oraz osobę i dzieło jednego z największych polskich kompozytorów XX wieku, przewidziana została nagroda specjalna za najlepsze wykonanie utworu Karola Szymanowskiego. Nagrodą tą uhonorowani zostali następujący pianiści: Naomi Iwase, Japonia i Michio H. Nishihara Toro, Chile (1993), Piotr Klajn, Polska (1996), Josif Sergei, Białoruś (1998), Michał Pietrzak, Polska (2000), Ioulianna Avdeeva, Rosja (2002), Przemysław Witek, Polska (2004), Gracjan Szymczak, Polska (2007), Paweł Motyczyński, Polska (2009), XuZi, Chiny (2011).

Przygotowując konkurs, organizatorzy określili możliwość zdobycia następujących nagród regulaminowych:

Nagrody pieniężne za zajęcie miejsc od I do VI,

Nagroda Specjalna za najlepsze wykonanie utworu Karola Szymanowskiego,
Nagroda im. Artura Rubinstein; od roku 2002 przyznawana jest Nagroda Specjalna im. Anieli Młynarskiej-Rubinstein fundowana przez Ewę Rubinstein,

Nagroda Chopinowska.

Od 2007 r. nagrodą regulaminową stała się także Rubinowa Szpila Artura Rubinsteina dla Indywidualności Artystycznej ufundowana i zaprojektowana przez bydgoskiego jubilera, Andrzeja Janickiego.

Zdobywcom regulaminowych nagród przysługuje tytuł Laureata Międzynarodowego Konkursu Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*.

Tradycją Konkursu jest przyznawanie nagród pozaregulaminowych w postaci koncertów, recitali i stypendiów, co stanowi zarazem wspaniałą realizację idei promocji młodych talentów. Niemal od pierwszych edycji konkursu laureaci mają okazję koncertować podczas Festiwalu Pianistyki Polskiej w Słupsku, na festiwalu „Chopin w barwach jesieni” w Ostrowie Wlkp. (nagroda Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Miejskiego w Ostrowie Wlkp.), w Centrum Paderewskiego Tarnów – Kąśna Dolna, w Studiu Koncertowym Polskiego Radia im. Witolda Lutosławskiego oraz w Żelazowej Woli (nagrody Towarzystwa im. Fryderyka Chopina w Warszawie i Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina w Warszawie). Wśród prestiżowych koncertów i recitali znajdują się również: debiut w Nowym Jorku (nagroda Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku, II edycja konkursu), koncert w Kijowie ufundowany przez Międzynarodowy Konkurs dla Młodych Pianistów Pamięci Vladimira Horowitza (V, VI, VII edycja konkursu), koncert w Japonii (nagroda japońskiej organizacji PTNA World Piano Festiwal w Tokio, IV edycja), koncert w Paryżu (nagroda Polskiego Komitetu ds. UNESCO i Stacji Naukowej PAN w Paryżu, IV edycja), recital ufundowany przez Narodowy Instytut Fryderyka Chopina w Warszawie (IX edycja konkursu), koncert – nagroda

Państwowej Filharmonii im. Artura Rubinsteina w Łodzi (IV edycja), recitale zorganizowane przez Międzynarodową Fundację Muzyczną im. Artura Rubinsteina w Łodzi (VIII, IX edycja konkursu), recital w „Atmie” w Zakopanem (nagroda Towarzystwa Muzycznego im. Karola Szymanowskiego, VII edycja konkursu), koncert w Pałacu Myśliwskim w Antoninie (nagroda Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu, II edycja), rejestracja telewizyjna recitalu laureata konkursu – nagroda Telewizji SA w Warszawie oddział w Bydgoszczy (VIII, i IX edycja konkursu), koncert ufundowany i zorganizowany przez Toruńską Orkiestrę Kameralną w Toruniu (VI edycja konkursu), recital zorganizowany przez Centrum Kultury Dwór Artusa w Toruniu dla laureata głównej nagrody (VIII edycja konkursu), recital ufundowany i zorganizowany w Pałacu w Radziejowicach (IX edycja konkursu), recital – nagroda ufundowana przez Fundację Barbary Bieleckiej MUSICA MUNDI (VI edycja konkursu) oraz nagroda Polskiego Radia PiK – koncert w studiu S2 w Bydgoszczy (IV edycja). Warto wspomnieć również o recitalach fundowanych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych w Instytucie Polskim w Wiedniu, Paryżu, Berlinie lub Londynie (IV edycja) oraz o nagrodzie Fundacji Kościuszkowskiej, jaką był debiut w Nowym Jorku (II edycja). W 2007 roku Nagrodę Specjalną ufundowało również European Union of Music Competitions for Youth.

Konkurs daje też możliwość wysłuchania znakomitych artystów podczas koncertu inauguracyjnego imprezę. I Konkurs w 1993 roku zainaugurował Krzysztof Jabłoński, laureat III nagrody w XI Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. F. Chopina w Warszawie, który koncertował wraz z Orkiestrą Filharmonii Pomorskiej pod dyrekcją Jose Maria-Florencio Junior z Brazylii. II Konkurs rozpoczął Ian Hobson, zdobywca Srebrnego Medalu w Mistrzowskim Konkursie im. A. Rubinsteina w Tel Awiwie w 1980 roku. Zagrał on *III Koncert fortepianowy d-moll* S. Rachmaninowa, a towarzyszyła mu Orkiestra Filharmonii Pomorskiej pod dyr. Marka Pijarowskiego.

Kolejne Konkursy inaugurowali zdobywcy I nagród w poprzednich edycjach. Grali z orkiestrą Filharmonii Pomorskiej pod dyr. Iana Hobsona następujące utwory:

Konkurs	Wykonawca	Wykonany utwór
III	Valentina Igoshina	<i>II Koncert fortepianowy c-moll</i> S. Rachmaninowa,
IV	Josif Sergei	<i>I Koncert fortepianowy b-moll</i> P. Czajkowskiego
V	Piotr Żukowski	<i>III Koncert fortepianowy d-moll</i> S. Rachmaninowa,
VI	Ioulianna Avdeeva	<i>I Koncert fortepianowy d-moll</i> J. Brahmsa

Podczas spotkania inauguracyjnego uczestników, jurorów i organizatorów VII edycji konkursu wystąpił prof. Jerzy Godziszewski, który zagrał utwory solowe Karola Szymanowskiego. Koncert odbył się w dawnej siedzibie Klubu Polskiego

przy ul. J. J. Śniadeckich 1 w Bydgoszczy w saloniku im. Karola Szymanowskiego. W ten sposób organizatorzy nawiązali do pobytu kompozytora w mieście nad Brdą i do jego spotkania z bydgoszczanami w 1921 roku. VIII konkurs rozpoczęło dwoje laureatów poprzednich edycji konkursowych: Joanna Marcinkowska (laureatka I miejsca w II konkursie) i Denis Zhdanow (laureat I miejsca w VII konkursie). Pianistom towarzyszyła Polska Orkiestra Sinfonia Iuventus pod dyktando Grzegorza Berniaka, a w programie znalazły się dwa koncerty: *IV Koncert fortepianowy G-dur op. 58* L. van Beethovena i *II Koncert fortepianowy c-moll op. 18* S. Rachmaninowa.

Uczestnikom trzeciego etapu podczas ich prezentacji konkursowych towarzyszy Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Pomorskiej pod dyktando Iana Hobsona (II, III, IV, V, VI, VII, IX edycja konkursu) i Jose Maria Florencio Junior (I edycja). W VIII edycji konkursu wystąpiła natomiast Polska Orkiestra Sinfonia Iuventus, złożona z najzdolniejszych absolwentów i studentów wszystkich uczelni muzycznych w Polsce, którzy nie ukończyli 30. roku życia. Podczas konkursowych zmagani, podobnie jak w poprzednich edycjach konkursu, orkiestrą dyrygował Ian Hobson. Ten wybitny dyrygent i koncertujący pianista, laureat kilkunastu konkursów pianistycznych, m.in. zwycięzca Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego w Leeds (1981) oraz zdobywca Srebrnego Medalu w Mistrzowskim Konkursie im. Artura Rubinsteina w Tel Awiwie (1980), należy również do gremiumu jury. Łącząc obie funkcje – dyrygenta i jurora, ma możliwość szczególnie wnikliwej oceny uczestników III etapu podczas prób z orkiestrą i w czasie występu, kiedy współkreuje ostateczną wizję utworu. Zwraca uwagę jego spokój, życzliwość i profesjonalizm.

W jury konkursu zasiadają wybitni polscy i zagraniczni pianiści, laureaci konkursów międzynarodowych, oraz krytycy muzyczni. Skład jury nie ulega poważniejszym zmianom, dzięki czemu jury mogło dopracować się wiarygodnych kryteriów oceny, odpowiadających specyfice konkursu. W I, II, V, VI i VII edycji konkursu przewodniczącym jury był Adam Harasiewicz. W pozostałych edycjach przewodniczyła Ewa Osińska. W składzie jury zasiadali ponadto: Mikhail M. Alexandrow, Alexei Botvinov, Paweł Chęciński, Larissa Dedova, Paweł Gililov, Jerzy Godziszewski, Ian Hobson, Krzysztof Jabłoński, Józef Kański, Yuko Kawai, Paweł Kowalski, Nina Kuźma-Sapiejewska, Yangsook Lee, Alberto Nosé, Jan Popis, Matti Reakallio, Koji Shimoda, Marta Sosińska, Adam Wibrowski i Yuri Zilberman.

W kolejnych trzyetapowych konkursach wzięło udział po kilkadziesiąt młodych pianistów z 28 krajów świata: z Armenii, Australii, Białorusi, Bułgarii, Chile, Chorwacji, Ekwadoru, Estonii, Finlandii, Francji, Grecji, Gruzji, Hiszpanii,

Izraela, Japonii, Kanady, Korei Południowej, Niemiec, Polski, Rosji, Szwecji, Tajwanu, Ukrainy, USA, Wielkiej Brytanii, Włoch. Najliczniejszą grupę pianistów w każdej edycji konkursu stanowili Polacy.

Tabela, sporządzona na podstawie programów konkursowych, ukazuje liczbę kandydatów zgłoszonych do udziału w kolejnych edycjach Konkursu:

Lp.	Państwo	Konkurs	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
1.	Armenia		1	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Australia		1	-	-	1	-	-	-	-	-
3.	Białoruś		1	3	2	-	6	2	-	1	-
4.	Bułgaria		1	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	Chile		1	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	Chiny		-	-	-	-	2	-	1	3	5
7.	Chorwacja		-	-	1	-	-	-	-	-	-
8.	Ekwador		-	-	-	-	1	-	-	-	-
9.	Estonia		-	-	-	2	-	-	-	-	-
10.	Finlandia		-	-	2	2	-	-	-	-	-
11.	Francja		1	-	2	-	-	-	-	-	-
12.	Grecja		-	-	1	-	-	-	-	-	-
13.	Gruzja		-	-	-	-	-	-	-	1	-
14.	Hiszpania		-	1	-	1	1	-	-	-	-
15.	Izrael		1	-	-	-	-	-	-	-	-
16.	Japonia		1	1	4	2	1	-	-	-	1
17.	Korea Płd.		-	-	-	-	-	-	-	1	-
18.	Korea/Kanada		-	-	-	2	-	-	-	-	-
19.	Niemcy		-	1	1	-	3	-	-	-	-
20.	Polska		22	28	24	14	26	19	8	8	15
21.	Rosja		4	11	4	3	7	3	3	2	-
22.	Rosja/Izrael		-	-	1	-	-	-	-	-	-
23.	Szwecja		-	1	-	-	-	-	-	-	-
24.	Tajwan		-	-	-	1	-	-	-	-	-
25.	Ukraina		2	10	10	3	6	4	3	3	2
26.	USA		1	-	-	1	-	-	-	-	-
27.	Wielka Brytania		1	-	-	-	-	-	-	-	-
28.	Włochy		-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Wiek uczestników		13-21	13-21	16-21	16-21	15-21	15-21	17-21	14-21	15-20
	Liczba zgłoszonych państw		13	9	11	11	9	4	4	7	4
	Liczba uczestników		38	57	52	32	53	28	15	19	23

Już w pierwszym Konkursie bardzo utalentowani pianiści zaprezentowali wysoki poziom, wyznaczając tym samym rangę konkursu i zdobywając uznanie

krytyki. Józef Kański powiedział: *Konkurs posiada niesłychanie wysoki poziom i wypełnia ważną przestrzeń w dzisiejszym świecie muzycznym oraz wypełnia lukę, jaka istnieje między dwoma dużymi konkursami tzn. między Konkursem Chopinowskim w Warszawie a Konkursem im. Czajkowskiego w Moskwie*¹⁸. Po V Konkursie natomiast napisał: *każda kolejna edycja bydgoskiego konkursu – co zgodnie stwierdzają obserwujący go od początku znawcy – odznacza się coraz wyższym poziomem, a ten ostatni pośród 36 uczestników jacy ostatecznie stanęli „na starcie” (a zgłoszonych było ponad 80 kandydatów z różnych stron świata), zgromadził rzeczywiście kwiat pianistycznej młodzieży imponującej w niejednym przypadku zarówno świetną instrumentalną wirtuozerią, jak też wysokim stopniem muzycznej dojrzałości*¹⁹. Za szczególny walor konkursu uznano również adresowanie go do młodych utalentowanych pianistów poniżej 21 lat, podkreślając naturalną świeżość gry, muzykalność, subtelność i młodzieńczy wdzięk uczestników.

Staraniem dyrektor Konkursu Ewy Stąporek-Pospiech 16 grudnia 2000 roku Konkurs został członkiem zwyczajnym Europejskiego Stowarzyszenia Konkursów dla Młodych Muzyków (EMCY) w Monachium. Stowarzyszenie to łączy konkursy z wielu krajów europejskich, między innymi z Wielkiej Brytanii, Niemiec, Szwajcarii, Francji, Hiszpanii, Rosji i Polski.

Konkursowi towarzyszą kursy prowadzone przez wybitnych profesorów pianistyki. Podczas IV Konkursu kurs mistrzowski dla pedagogów prowadziła prof. Natalia Grudniewa z Muzycznej Szkoły Talentów im. M. Lysenko w Kijowie, a podczas V Konkursu prof. Irina Lipatova z tej samej szkoły. V Konkursowi w 2002 roku z okazji 20-lecia śmierci Artura Rubinsteina towarzyszyło również seminarium poświęcone pianistyce Artura Rubinsteina, w którym wzięli udział m.in. Józef Kański i Jan Popis. W 2009 roku podczas VIII edycji konkursu odbyła się Ogólnopolska Konferencja Psychologiczna Szkolnictwa Muzycznego pod patronatem naukowym prof. dr hab. Marii Manturzewskiej, a w 2011 roku (IX edycja) prof. Jerzy Marchwiński z Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie prowadził Ogólnopolskie Warsztaty Muzyki Kameralnej „Partnerstwo w muzyce”.

Latem organizowane są ogólnopolskie warsztaty muzyczne *W stronę Artura Rubinsteina – Salony u Mistrza*. Warsztaty prowadzą wybitni instrumentalisci, profesorowie różnych specjalności, tacy jak: Igor Cecocho, Aldona Cisewska, Paweł Chęciński, Jerzy Godziszewski, Paweł Janowski, Konstanty Andrzej Kulka,

¹⁸ Z wywiadu udzielonego dla „Ruchu Muzycznego”, którego fragment został zamieszczony w książce programowej IV Międzynarodowego Konkursu Młodych Pianistów 7-16.04.2000, s. 4.

¹⁹ Józef Kański: *Skromny, a przecież świetny*, recenzja wydrukowana w prasie, pochodząca z materiałów znajdujących się w sekretariacie Konkursu.

Jerzy Mroziak, Mariusz Patyra, Tomasz Strahl i Marian Wasiółka. Fachowej pomocy psychologicznej udziela działające od 2007 roku przy Państwowym Zespole Szkół Muzycznych Regionalne Centrum Psychologii Muzyki „Fermata”, prowadzone przez dr Annę Gluskę.

Uczniowie i pedagodzy bydgoskiej szkoły muzycznej mają oczywiście swój udział w Konkursie. W pierwszej edycji wystąpiły trzy uczennice Liceum Muzycznego: Joanna Balewska i Justyna Jażdżyk z klasy Ireny Skabar-Galon oraz Ewelina Korzeniewska z klasy Barbary Sierko, która zakwalifikowała się do II etapu. W trzeciej edycji Konkursu prezentowała się Maja Waszkiewicz z klasy Ludmiły Kasjanenko. W piątym Konkursie wystąpił Jarosław Kaliski z klasy prof. Katarzyny Popowej-Zydróż, który znalazł się w II etapie Konkursu. W 2007 roku regulaminową Nagrodę Specjalną im. Anieli Młynarskiej-Rubinstein zdobył Michał Szymanowski, wówczas maturzysta z klasy Ludmiły Kasjanenko. Był on również uhonorowany wieloma innymi nagrodami pozaregulaminowymi: Nagrodą Specjalną EMCY, nagrodą-koncertem ufundowanym i zorganizowanym przez Centrum Paderewskiego Tarnów – Kąśna Dolna oraz Nagrodą Prezydenta Miasta Bydgoszczy. W 2011 roku na IX konkursie pojawił się pochodzący z Chin uczeń PZSM w Bydgoszczy w klasie prof. Katarzyny Popowej-Zydróż – XuZi, który został zauważony przez jury i uzyskał nagrodę specjalną za najlepsze wykonanie utworu Karola Szymanowskiego. W IX konkursie wystąpiła również Dorothea Demidowicz z klasy prof. Marii Murawskiej i Szymon Dereszyński z klasy dr. Piotra Kępińskiego i prof. Waldemara Wojtala. Znaczny sukces odniósł Piotr Nowak z klasy dr. Piotra Kępińskiego i prof. Katarzyny Popowej-Zydróż, który został laureatem III miejsca. W finale zaprezentował *I Koncert fortepianowy b-moll op. 23* Piotra Czajkowskiego. Ogromnym sukcesem i zapowiedzią kolejnych osiągnięć w międzynarodowych konkursach pianistycznych była II nagroda 16-letniego wówczas Rafała Blechacza z klasy prof. Katarzyny Popowej-Zydróż Państwowej Szkoły Muzycznej II st. w Bydgoszczy. W Konkursie w 2002 roku zdobył on II nagrodę. Jan Popis wypowiedział się wówczas o młodym talencie Rafała w następujący sposób:

Wielką radością dla nas Polaków jest Rafał Blechacz – finalista, laureat II nagrody tegorocznego Konkursu. Jest to, powiedziałbym, taki piękny owoc artystycznej podjętej przez dyrektor Ewę Stąporek-Pospiech przed dziesięcioma laty inicjatywy powołania przy Państwowym Zespole Szkół Muzycznych im. Artura Rubinsteina Konkursu „Arthur Rubinstein in memoriam”. Niegdyś jeszcze bardzo skromniutki, malutki, drobnutki, ale jakże utalentowany Rafał miał okazję przyglądać się temu Konkursowi, jego repertuarowi i grze laureatów, by w roku 2002 wziąć w nim udział i dojść tak wysoko. Jest to talent szczególnego rodzaju. (...) Rafał to pianista

*o dużej wszechstronności, talent naturalny, głęboki i naprawdę nieprzeciętny. Sądzę, że w najbliższym okresie w jego rozwoju artystycznym dokona się skokowy progres, choć przecież już teraz osiągnął bardzo wysoki poziom swego artyzmu docenionego przez publiczność, ale przede wszystkim przez jury*²⁰.

Jak trafna była wówczas ta ocena pokazały kolejne osiągnięcia tego artysty uwieńczone I nagrodą w Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. F. Chopina w Warszawie w październiku 2005 roku oraz jego dalsza, błyskotliwa kariera pianistyczna.

Tak więc rangę i znaczenie bydgoskiego konkursu ukazuje najlepiej dalszy rozwój kariery jego laureatów. Zostają oni finalistami, a nawet laureatami prestiżowych, międzynarodowych konkursów, koncertują i nagrywają płyty. Znacomitym przykładem jest zdobywczyni I miejsca w V konkursie – Ioulianna Avdeeva – laureatka I miejsca w Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. F. Chopina w Warszawie w 2010 roku. Co ciekawe, Rafał Blechacz i Ioulianna Avdeeva zmierzyli się ze sobą już w Bydgoszczy w 2002 roku, a ich sukcesy są doskonałym dowodem tego, że bydgoski Konkurs dla Młodych Pianistów w sposób niezwykle spełnia swoją rolę. Jest wizytówką dla młodych, budzących się talentów, potwierdzeniem ich niezwykłych możliwości i właściwego kierunku podejmowanego w pracy artystycznej.

Na uwagę zasługuje również wspaniały rozwój kariery artystycznej Beaty Bilińskiej, zdobywczyni II nagrody w I Konkursie w 1993 roku. Obecnie jest ona laureatką wielu międzynarodowych konkursów, nagrywa, wiele koncertuje, otrzymując bardzo dobre recenzje. Ma za sobą debiut w Carnegie Hall w Nowym Jorku 18 października 2003 roku. Jest również finalistką 46. Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Ferruccio Busoniego w Bolzano (Włochy) w 1994 r. Największym sukcesem artystki było otrzymanie I nagrody oraz Nagrody Publiczności w prestiżowym XVII Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym „Rina Sala Gallo” w Monzy (Włochy, październik 2002 r.).

Bardzo aktywnym pianistą jest również Wojciech Waleczek, laureat III nagrody w II Konkursie w 1996 roku. Z jego osiągnięć na uwagę zasługuje III nagroda w VI Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym Seilera w Palermo (2005), III nagroda w III Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. F. Liszta we Wrocławiu (2005) oraz zakwalifikowanie się do półfinału w 53. Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. F. Busoniego w Bolzano (2001).

Warte odnotowanie są także sukcesy Miku Omine, laureatki I miejsca w konkursie w 2000 roku. W 2003 roku zdobyła ona V nagrodę w III Międzynarodowym

²⁰ Z wywiadu przeprowadzonego przez Annę Szarapkę: *Feeria młodych talentów*, „Promocje Kujawsko-Pomorskie”, nr 6/7, 2002, s. 18-19.

Konkursie Pianistycznym im. E. Seilera w Kitzingen w Niemczech oraz I nagrodę w X Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym w San Sebastian w Hiszpanii. W 2004 roku uzyskała Nagrodę Specjalną „SoloptimistPrize” w 55. Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. Viotti w Vercelli we Włoszech, a w 2005 roku została półfinalistką 15. Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. F. Chopina w Warszawie. W 2006 roku ukończyła studia na Akademii Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie w klasie prof. Piotra Palecznego. Koncertuje m.in. w Belgii, Japonii, w Niemczech, w Polsce, w USA.

Znakomicie rozwija się również kariera artystyczna laureata I nagrody w VII konkursie, Denisa Zdhanova, który otrzymał również główną nagrodę w 56. Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym „Maria Canals Piano Competition” w Barcelonie w 2010 roku i został laureatem trzech nagród specjalnych, a także nagród w postaci kontraktów na ponad 20 koncertów w Europie i Azji oraz nagrania solowej płyty dla wytwórni Naxos. W 2011 roku zdobył I nagrodę w II Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym „Halina Czerny-Stefańska in memoriam” w Poznaniu oraz I nagrodę i nagrodę specjalną w XIX Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym „Roma-2009: Chopin Prize” w Rzymie. W 2010 roku Denis Zhdanov nagrał płytę z utworami Fryderyka Chopina dla Międzynarodowej Fundacji Muzycznej im. Artura Rubinsteina w Łodzi, a w roku następnym płytę z sonatami Antonio Solera dla wytwórni Naxos.

Jedną z bardziej znanych młodych pianistek w Europie i na świecie jest laureatka pierwszego miejsca w konkursie w 2009 roku, Anna Fedorova. Jej gra charakteryzuje się nie tylko błyskotliwą techniką, ale i dojrzałością wykonania. Pianistka bardzo dużo koncertuje w Europie, Azji oraz Ameryce Północnej i Południowej.

Tak więc laureaci Konkursu zainicjowanego w 1993 roku przez Dyrektora Państwowego Zespołu Szkół Muzycznych Ewę Stąporek-Pospiech doskonale świadczą o jego znaczeniu, randze i potrzebie. Konkurs daje możliwość bardzo młodym muzykom, najczęściej jeszcze uczniom średnich szkół muzycznych, zaistnienia na międzynarodowej estradzie i stanowi znakomitą weryfikację ich talentów.

Aneks I

Laureaci kolejnych edycji Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, zdobywcy nagród regulaminowych

Laureaci I Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, 24-30.10.1993

Nagrody regulaminowe

Nagroda	Imię i nazwisko	Kraj
I	Valentina Igoshina	Rosja
II	Beata Bilińska	Polska
III ex aequo	Josif Sergei	Białoruś
III ex aequo	Naomi Iwase	Japonia
V	Alexandra Zajceva	Ukraina
VI	Wojciech Stysz	Polska

Nagroda Specjalna – za najlepsze wykonanie utworu Karola Szymanowskiego
Naomi Iwase, Japonia, Michio H. Nishihara Toro, Chile

Nagroda im. Artura Rubinsteina

Josif Sergei, Białoruś

Nagroda Chopinowska

Josif Sergei, Białoruś

Laureaci II Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, 1-10.03.1996

Nagrody regulaminowe

Laureaci II Konkursu w 1996 roku		
Nagroda	Imię i nazwisko	Kraj
I	Joanna Marcinkowska	Polska
II	Vsevolod Vartanov	Rosja
III	Wojciech Waleczek	Polska
IV	Maria Mazo	Rosja
V	Alexei Komarov	Rosja
VI	Daria Riabova	Rosja

Nagroda Specjalna – za najlepsze wykonanie utworu Karola Szymanowskiego
Piotr Klajn, Polska

Nagroda im. Artura Rubinsteina

Wojciech Waleczek, Polska

Nagroda Chopinowska

Piotr Machnik, Polska

Laureaci III Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, 27.03-5.04.1998

Nagrody regulaminowe

Laureaci III Konkursu w 1998 roku		
Nagroda	Imię i nazwisko	Kraj
I	Josif Sergei	Białoruś
II	Robert Utter	Finlandia
III	Ksenia Blintsovskaya	Rosja
IV	Jaromyr Bożenko	Ukraina
V	Eri Yamabe	Japonia
VI	Tuomas Nikkanen	Finlandia

Nagroda Specjalna – za najlepsze wykonanie utworu Karola Szymanowskiego
Josif Sergei, Białoruś

Nagroda im. Artura Rubinsteina

Ekaterina Richter, Rosja

Nagroda Chopinowska

Ksenia Blintsovskaya, Rosja

Laureaci IV Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, 7-14.04.2000

Nagrody regulaminowe

Laureaci IV Konkursu w 2000 roku		
Nagroda	Imię i nazwisko	Kraj
I ex aequo	Piotr Żukowski	Polska
I ex aequo	Miku Omine	Japonia
III ex aequo	Lena Drozdova	Rosja
III ex aequo	Daniel Jonathan Hill	Australia
IV	Age Jurigas	Estonia
V	Natalia Danilova	Rosja
VI	Ying-Hsuan Lee	Tajwan

Nagroda Specjalna – za najlepsze wykonanie utworu Karola Szymanowskiego
Michał Pietrzak, Polska

Nagroda im. Artura Rubinsteina

Piotr Żukowski, Polska

Nagroda Chopinowska

Marek Szlezer, Polska

Laureaci V Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, 5-14.04.2002

Nagrody regulaminowe

Laureaci V Konkursu w 2002 roku		
Nagroda	Imię i nazwisko, kraj	Kraj
I	Ioulianna Avdeeva	Rosja
II	Rafał Blechacz	Polska
III	Timur Shcharbakov	Białoruś
IV	Dasha Moroz	Rosja
V	Andriy Yaroshinskyy	Ukraina
VI	Agata Łukasiewicz	Polska

Nagroda Specjalna – za najlepsze wykonanie utworu Karola Szymanowskiego
Ioulianna Avdeeva, Rosja

Nagroda Specjalna im. Anieli Młynarskiej-Rubinstein
Alexander Chugai, Ukraina

Nagroda Chopinowska
Timur Shcharbakov, Białoruś

Laureaci VI Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, 16-21.04.2004

Nagrody regulaminowe

Laureaci VI Konkursu w 2004 roku		
Nagroda	Imię i nazwisko	Kraj
I ex aequo	Alexander Chugai	Ukraina
I ex aequo	Michał Pietrzak	Polska
II	Alexander Karpeev	Rosja
III	Kirył Keduk	Białoruś

Nagroda Specjalna – za najlepsze wykonanie utworu Karola Szymanowskiego
Przemysław Witek, Polska

Nagroda Chopinowska
Rafał Hołub, Polska

Laureaci VII Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, 23-30.03.2007

Nagrody regulaminowe

Laureaci VII Konkursu w 2007 roku		
Nagroda	Imię i nazwisko	Kraj
I	Denis Zhdanov	Ukraina
II	Marcin Koziak	Polska
III	Shiran Wang	Chiny
IV	Irina Tehistyakova	Rosja
V	Vladimir Farkov	Rosja
VI	Valentine Dmitriev	Rosja

Nagroda Specjalna – za najlepsze wykonanie utworu Karola Szymanowskiego
Gracjan Szymczak, Polska

Nagroda Specjalna im. Anieli Młynarskiej-Rubinstein ufundowana przez Rodzinę Rubinstein

Michał Szymanowski, Polska

Nagroda Chopinowska

Valentine Dmitriev, Rosja

Rubinową Szpilę Artura Rubinsteina otrzymał

Denis Zhdanov, Rosja

Laureaci VIII Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, 3-8.04.2009

Nagrody regulaminowe

Laureaci VIII Konkursu w 2009 roku		
Nagroda	Imię i nazwisko	Kraj
I ex aequo	Anna Fedorova	Ukraina
I ex aequo	MunJi-Yeong	Korea Południowa
II	Nikodem Wojciechowski	Polska
III	Lin Peng	Chiny
IV	Piotr Kosiński	Polska
VI	Anna Yukho	Białoruś

Nagroda Specjalna – za najlepsze wykonanie utworu Karola Szymanowskiego
Paweł Motyczyński, Polska

Nagroda Specjalna im. Anieli Młynarskiej-Rubinstein ufundowana przez Ewę Rubinstein

Nikodem Wojciechowski, Polska

Nagroda Chopinowska

Lin Peng, Chiny
 Rubinową Szpilę Artura Rubinsteina otrzymał
 Nikodem Wojciechowski, Polska

Laureaci IX Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*, 2-8.11.2011

Nagrody regulaminowe

Laureaci IX Konkursu w 2011 roku		
Nagroda	Imię i nazwisko	Kraj
I	Tomasz Ritter	Polska
II	Anna Szałucka	Polska
III	Piotr Nowak	Polska
IV	Krzysztof Książek	Polska
V	Maciej Wota	Polska
VI	Li Borun	Chiny

Nagroda Specjalna – za najlepsze wykonanie utworu Karola Szymanowskiego XuZi, Chiny/Polska

Nagroda Specjalna im. Anieli Młynarskiej-Rubinstein ufundowana przez Ewę Rubinstein

Tomasz Ritter, Polska

Nagroda Chopinowska

Maciej Wota, Polska

Rubinową Szpilę Artura Rubinsteina otrzymał

Tomasz Ritter, Polska

Aneks II

Wykaz krajów, z których pochodzili laureaci kolejnych edycji Konkursu

Konkurs Nagrody	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
I	Rosja	Polska	Białoruś	Polska Japonia	Rosja	Ukraina Polska	Ukraina	Ukraina Korea Pd.	Polska
II	Polska	Rosja	Finlandia	-	Polska	Rosja	Polska	Polska	Polska
III	Białoruś Japonia	Polska	Rosja	Rosja	Białoruś	Białoruś	Chiny	Chiny	Polska
IV	-	Rosja	Ukraina	Estonia	Rosja	-	Rosja	Polska	Polska
V	Ukraina	Rosja	Japonia	Rosja	Ukraina	-	Rosja	-	Polska
VI	Polska	Rosja	Finlandia	Tajwan	Polska	-	Rosja	Białoruś	Chiny

Konkurs Nagrody	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
NSz	Japonia Chile	Polska	Białoruś	Polska	Rosja	Polska	Polska	Polska	Chiny
NAR	Białoruś	Polska	Rosja	Polska	Ukraina	-	Polska	Polska	Polska
NCh	Białoruś	Polska	Rosja	Polska	Białoruś	Polska	Rosja	Chiny	Polska
RSz	-	-	-	-	-	-	Rosja	Polska	Polska

Legenda:

NSz – Nagroda Specjalna – za najlepsze wykonanie utworu Karola Szymanowskiego

NAR – Nagroda Specjalna im. Artura Rubinsteina (Od Konkursu w 2002 roku Nagroda Specjalna im. Anieli Młynarskiej-Rubinstein fundowana przez Ewę Rubinstein)

NCh – Nagroda Chopinowska

RSz – Rubinowa Szpila Artura Rubinsteina

Aneks III

Wiek laureatów I nagrody Międzynarodowego Konkursu dla Młodych Pianistów *Arthur Rubinstein in memoriam*

Konkurs	Nazwisko i imię laureata I nagrody	Wiek laureata
I	Valentina Igoshina – Rosja	14
II	Joanna Marcinkowska – Polska	16
III	Josif Sergei – Białoruś	20
IV	Piotr Żukowski – Polska (I miejsce ex aequo)	18
IV	Miku Omine – Japonia (I miejsce ex aequo)	16
V	Ioulianna Avdeeva – Rosja	16
VI	Alexander Chugai – Ukraina (I miejsce ex aequo)	17
VI	Michał Pietrzak – Polska (I miejsce ex aequo)	21
VII	Denis Zhdanov – Ukraina	19
VIII	Anna Fedorova – Ukraina (I miejsce ex aequo)	19
VIII	MunJi-Yeong – Korea Południowa (I miejsce ex aequo)	13
IX	Tomasz Ritter – Polska	16

**International Competition for Young Pianists *Arthur Rubinstein*
in memoriam in Bydgoszcz**

Summary

Key words: music, competitions, Arthur Rubinstein, Bydgoszcz

The author presents the 20-year history of the *Competition for Young Pianists "Arthur Rubinstein in memoriam"* in the background of the region's music culture and development of secondary and higher music education. She recalls the concert of Arthur Rubinstein at the Pomeranian Philharmonic in Bydgoszcz in 1960, and a stay of Karol Szymanowski in Bydgoszcz in the years 1921 and 1922, indicating these events as significant inspirations for the creation of the competition. She describes the nine successive editions of the competition, its program-artistic form, and laureates. She indicates the specificity of the competition for young pianists before 21 years of age, which gives them a special opportunity for promotion and development of their talent through recitals, as well as radio and TV recordings.

**Internationaler Wettbewerb Junger Pianisten *Arthur Rubinstein*
in memoriam in Bydgoszcz**

Zusammenfassung

Schlüsselbegriffe: Musik, Wettbewerbe, Arthur Rubinstein, Bydgoszcz

Die Autorin bespricht die zwanzigjährige Geschichte des *Wettbewerbs für Junge Pianisten „Arthur Rubinstein in memoriam“* vor dem Hintergrund der Musikkultur der Region und der Entwicklung des Musiksekundar- und Musikhochschulwesens. Sie ruft das Konzert von Artur Rubinstein in der Filharmonia Pomorska (deutsch: Pommerellsche Philharmonie) in Bydgoszcz im Jahre 1960 sowie den Aufenthalt von Karol Szymanowski in Bydgoszcz 1921 und 1922 in Erinnerung und nennt diese Ereignisse als bedeutende Anregungen für die Entstehung des Wettbewerbs. Sie beschreibt neun aufeinander folgende Auflagen des Wettbewerbs, deren programmatische und künstlerische Formel sowie deren Preisträger. Sie weist auf die Besonderheit des *Wettbewerbs* hin, welcher sich an junge Pianisten vor dem 21. Lebensjahr wendet und ihnen eine besondere Möglichkeit gibt, ihre Begabung durch Solistenkonzerte, Radio- und Fernseaufnahmen zu präsentieren und zu entwickeln.